

JUS4111 – Metode og etikk, våren 2022

Foreløpig sensorveiledning

.....

1. Oppgaven, kunnskapskravene, og den anbefalte hovedlitteratur

Oppgaven som ble gitt til eksamen i JUS 4111 har følgende ordlyd:

«Oppgave 1:

Hvilke rettskildemessige grunner kan tale for å tolke lovtekst innskrenkende eller utvidende?

Oppgave 2:

Om betydningen av analogiske og antitetiske slutninger fra lovtekst på obligasjonsrettens, forvaltningsrettens og strafferettens område.

Oppgave 3:

Vis hvordan Høyesterett driver rettsskapende virksomhet gjennom innskrenkende, utvidende, analogiske og antitetiske tolkninger av lovtekst.

Alle oppgaver skal besvares.»

Eksamensoppgaven består av tre deloppgaver som alle har referanse til metodedelen av JUS4111, nærmere bestemt følgende kunnskapskrav:

«Studenten skal ha god forståelse av:

Juridiske argumentasjonsmønstre, det vil si fellestrekk i juristers utsagn til støtte for standpunkt til rettsspørsmål, blant annet utsagn om hvilke argumentkilder som anses relevante, hvilke slutninger som trekkes fra argumentkildene, og hvordan relevante argumenter vektles og avstemmes i forhold til hverandre.

Juridiske argumentasjonsmønstre i Norges Høyesterett.

[...]

Ulike beskrivelser av juridiske metoder, herunder teorier om juridisk metode og:

Rettskildeprinsipper...»

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Den anbefalte hovedlitteraturen utgjøres av utvalgte kapitler i Høgberg/Sunde (red.): Juridisk metode og tenkemåte (2019). Tematikk med relevans for løsningen av oppgaven vil studentene særlig finne i bokens del II («Tematikk fra den tradisjonelle rettskildelære»). Oppgaven relaterer seg særlig til lovtolkning foretatt av Høyesterett, og med gode muligheter for å trekke inn eksempler og metodiske refleksjoner fra andre fag.

2. Eksamensformen og hjelpemidlene våren 2022

Eksamens arrangeres som hjemmeeksamen der studentene har anledning til å bruke alle tilgjengelige skriftlige kilder. Dette innebærer at de ikke bare har tilgang til pensumlitteraturen, men også internett og alle kilder som er lagret der, herunder tidligere eksamensbesvarelser og sensorveiledninger. Studentene har også digital tilgang på en juridiske kilder gjennom Lovdata, Rettsdata, Juridika og andre nettsteder, herunder digital tilgang til rettsvitenskaplige artikler og monografier.

Eksamensformen med tilgang til alle kilder kan ha innvirkning på utforming av eksamensoppgaven, særlig i et teoretisk fag som rettskildelære. Under gjeldende forhold vil det være utelukket å gi så vel kapitelloverskriftsoppgaver, oppgaver gitt tidligere, som oppgaver med referanse til stoff som er behandlet rimelig samlet etter eller annet sted i teorien.

Studentene har tidligere hatt 6 timer til rådighet på eksamen i JUS4111. Våren 2022 er eksamenstiden kuttet til 4 timer (i forhold til 6 timer H-21),

jf. <https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS4111/v22/eksamen/index.html>

3. Til løsningen av oppgaven

1. Generelt

Oppgaven knytter an til ulike deler av pensum og utfordrer studentene med hensyn til å utvise forståelse og selvstendighet. Oppgaven forutsetter at studentene kjenner til – og er i stand til å kombinere og resonnerer i forhold til en del sentrale rettskildemessige størrelser, herunder kombinere ulike former for rettskildemessig kunnskap på en selvstendig måte. Grunnleggende fenomener og begreper fra rettskildelæren som oppgaven forutsetter kunnskap om, er tolkning og tolkningsresultater ved fortolkning av lovtekst, begrunnelsen for de forskjellige rettskilders relevans (og derved mulige gjennomslag i et resonnement), domstolens rettskapende rolle og rettskildefaktorenes ulike funksjonsmåter (herunder den presiserende, korrigerende og konsoliderende funksjon). Studentene inviteres dessuten til å anvende begreper fra

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

rettskildelæren som analyseverktøy på dommer de fra før er kjent med fra enkeltfag på rettsstudiet (nærmere bestemt fra kontraktsretten, forvaltningsretten og strafferetten).

3.2 Oppgave 1.

Oppgave 1 etterspør hvilke rettskildemessige grunner som kan tale for å tolke lovtekst innskrenkende eller utvidende. En første øvelse er å fortolke hva dette nærmere bestemt innebærer. Oppgaven etterspør grunner for å tolke enkelte tekster på en bestemt måte.

Til spørsmålet om hvilke tekster som utgjør lover i oppgaven: Man kan skille mellom lov i materiell og formell forstand. Med lov i formell forstand menes de vedtak som treffes av stortinget etter prosedyren fastlagt i Grl. § 76 flg., mens lov i materiell forstand er videre og omfatter generelle, autoritative normeringer der gyldigheten direkte eller indirekte utledes av Grunnloven, samt Grunnloven selv. Materielt sett vil altså formelle lover, provosiriske anordninger, Grunnloven og forskrifter omfattes. Mens man i fag som statsforfatningsrett, forvaltningsrett og strafferett skiller mellom lov i formell og materiell forstand, har dette mindre betydning i rettskildelæren, der mange av de prinsipielle problemstillingene knyttet til tolkningsprosessen vil være felles for de ulike tekster innenfor normeringssfæren. Både et materielt og et formelt lovsbegrep må aksepteres som utgangspunkt for besvarelsen av oppgaven. Det må også aksepteres at kandidatene legger til grunn et formelt lovsbegrep uten å reflektere nærmere over valget, men bevissthet om begrepene i spørsmålene bør premieres noe.

Til tolkningsspørsmålet: Både innskrenkende og utvidende tolkninger representerer tolkninger som i en viss forstand avviker fra ordlyden, undertiden også kalt tolkning på tvers av ordlyden. Det dreier seg ikke om tolkninger som presiserer den løsning ordlyden legger opp til, men to typer av korrigerende fortolkninger. Utvidende og innskrenkende fortolkninger passer bare på noen typer av korrigerende tolkninger, ettersom de bygger på en forutsetning om at lovbestemmelsen får et videre eller snevrere nedslagsfelt enn strengt tatt hva som følger av ordlyden. Når det gjelder ordlyden som sådan vil hva som er videre og hva som er snevrere kunne komme an på perspektiv, slik at det som fremstår som utvidende for den ene part, kan fremstå som innskrenkende for den annen part. Bryter man ordlyden ned til enkelttermer, vil imidlertid terminologien utvidende/innskrenkende kunne ha «absolutt betydning» i den forstand at klassen av fenomener som et uttrykk – typisk et substantiv – anses å referere til, fortolkes på videre eller snevrere enn hva som følger av en alminnelig språklig forståelse av termen.

Noen kandidater kan tenkes å problematisere *hvilken* ordlyd begrepene innskrenkende og utvidende tolkning relaterer seg til: er det ordlydstolkningen av et ord eller en frase i

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

isolasjon, eller er det i lys av en kontekstuell tolkning av lovteksten i lys av hele tekstmaterialet som utgjør den aktuelle loven. I norsk sammenheng er det nok vanligst å bruke begrepene innskrenkende og utvidende tolkning i relasjon til enkeltord og -uttrykk, men evne til å problematisere dette bør premieres.

Til de rettskildemessige grunner: Oppgaven etterspør rettskildemessige grunner for å fravike den løsningen som i visse tilfeller følger av lovtekst, altså grunner til å korrigere lovteksten; tolke den på en korrigerende måte. Når det etterspørres rettskildemessige grunner for å korrigere den løsning lovteksten legger opp til, etterspørres begrunnelser som kan fremføres for å fravike en språklig forståelse av lovteksten, i alle fall fravike elementer av lovteksten.

Noen kandidater vil kanskje innledningsvis slå fast at lovtolkningen skal skje med utgangspunkt i lovens ordlyd. Denne er oftest valgt med stor omhu i en omfattende lovgivningsprosess og det er denne som er vedtatt og kunngjort, dvs. har størst demokratisk legitimitet. Hensynet til borgernes forutberegnelighet tilsier dessuten at det tas utgangspunkt i ordlyden ved rettanvendelsen. Innen den offentlige rett kan også legalitetsprinsippet tilsi dette, selv om det vel ikke er vanlig å si at «legalitetsprinsippet» står i veien for en innskrenkende fortolkning til fordel for individet. Utgangspunktet om at fortolkning skal gjøres med utgangspunkt i en naturlig språklig forståelse av lovteksten innebærer at et avvik fra dette må begrunnes, og det er slike mulige begrunnelser deloppgaven etterspør. [Dette innebærer at det ikke kan kreves et særlig fokus på grunner til å ta loven på ordet, altså til ikke å foreta en innskrenkende eller utvidende fortolkning. Oppgaven forlanger således ikke at det fokuseres særlig på demokratihensyn, forutberegnelighetshensyn, legalitet mv.](#)

De grunner som gjør andre rettskildefaktorer enn lovtekst relevante ved løsning av rettsspørsmål, kan etter omstendighetene også tilsi at rettsregelen tolkes i strid med elementer i lovtekstens ordlyd, herunder utvidende eller innskrenkende. Når deler av ordlyden står i opposisjon til den løsning de hensyn de øvrige rettskildefaktorer fremmer, kan dette etter omstendighetene tale for å tolke loven innskrenkende eller utvidende. I denne forstand inneholder hver enkelt rettskildefaktor en egen potensiell begrunnelse for å fravike ordlyden, noe som innebærer at i alle fall følgende grunner kan fremføres:

1. Realisering av lovens formål: Lovens formål fremgår ikke alltid av lovteksten selv. Fra tid til annen vil imidlertid enkelte av lovens bestemmelser - forstått etter sin ordlyd - trekke i motsatt retning av lovens formål. I disse tilfeller kan det være nødvendig å tolke enkelte bestemmelser innskrenkende eller utvidende slik at lovens formål lar seg realisere. Lovens formål vil ofte la seg identifisere ved å studere lovens forarbeider eller

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

øvrige forhistorie, eller eventuelt ved friere vurderinger av de reelle hensyn som gjør seg gjeldende.

2. Realisering av lovgivers intensjon: Uten at det foreligger direkte strid med lovens formål, kan lovens ordlyd være i dårlig overenstemmelse med lovgivers intensjon, slik denne fremkommer av lovens forarbeider.
3. Oppfølging av folkerettslige forpliktelser: Enkelte regler i den norske lovgivning er stadig i strid med de forpliktelser staten Norge har påtatt seg folkerettslig. Selv om forholdet mellom det norske rettssystem og folkeretten i utgangspunktet omtales som dualistisk, legger presumsjonsprinsippet føringer på rettsanvendelsen: I tilfeller hvor den norske lovregel isolert sett er sikker (typisk pga. klar ordlyd), men i strid med en folkerettslig forpliktelse, vil Høyesterett kunne søke å unngå brudd med folkeretten ved å tolke den internrettslige regel innskrenkede eller utvidende.
4. Oppfølging av etablert sedvane: Det kan ha utviklet seg praksis som strider med ordlyden, og som innebærer at ordlyden (fortsatt) bør tolkes innskrenkende eller utvidende for å ivareta borgernes forutberegnelighet.
5. Oppfølging av rettspraksis: En særlig type praksis er rettspraksis (som er en type formalisert sedvane for domstolen). Dette skyldes ikke minst den såkalte prejudikatlære for Høyesterettsdommer. Dette innebærer at i valget mellom lovens ordlyd og Høyesteretts tidligere fortolking av loven (forutsatt at det er en differanse her), så skal Høyesteretts fortolking legges til grunn
6. Oppfølging av etablert rettsoppfatning: Selv om det ikke foreligger etablert sedvane eller rettspraksis som trekker i retning av at loven må tolkes i strid med sin ordlyd, kan det like fullt foreligge en utbredt rettsoppfatning som trekker i denne retning. Eksempelvis rammer straffelovens ordlyd langt videre enn rettsoppfatningen knyttet til straffelovens enkelte bestemmelser. Det kan ofte være god grunn til å la rettsoppfatningen få avgjørende betydning i denne type tolkningsspørsmål - også i tilfeller hvor det er problematisk å si hva som isolert sett er den rimeligste løsningen.
7. Realisering av reelle hensyn i vid forstand: Ikke sjelden er lovens løsning urimelig (med tanke på det konkrete resultat) eller lite hensiktsmessig (med tanke på den generelle rettsregel). I slike tilfeller kan det være på sin plass å legge avgjørende vekt på reelle hensyn - på bekostning av ordlyden. For det tilfellet at vi ved å legge avgjørende vekt på

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

reelle hensyn kommer i konflikt med legalitetsprinsippet, må vi - her som ellers - utvise forsiktighet. Dette gjelder ikke minst på strafferettens område.

Jeg antar at en del kandidater løpende vil komme inn på eksempler på hhv. utvidende og innskrenkende fortolkning, både mht. faktiske beslutningssituasjoner fra rettspraksis og mer tenkte eksempler knyttet til konkret lovttest. Dette er i seg selv helt ok. Leser man hele eksamensoppgaven i sammenheng (oppgave 1, 2 og 3) kan man også forstå oppgaven dithen at fokuset på rettspraksis først skal finne sted i oppgave 3. Begge måter å disponere oppgaven på må aksepteres.

En ytterligere fremgangsmåte ved løsning av oppgaven er å ta *utgangspunkt* i faktiske eksempler fra rettspraksis på utvidende og innskrenkende fortolkning, for derigjennom å reflektere over de underliggende grunner til at slutningen ble foretatt. Denne fremgangsmåten fremstår som mer kasuistisk (såkalt uekte kasuistikk) og besvarelsen vil derved kunne oppleves som mer fragmentert. Ut fra oppgavens formulering, er det imidlertid ikke utelukket å oppnå en god karakter også om denne fremgangsmåten legges til grunn.

3.3 Oppgave 2:

Oppgave 2 etterspør betydningen av analogiske og antitetiske slutninger fra lovttekst på obligasjonsrettens, forvaltningsrettens og strafferettens område. Analogiske og antitetiske slutninger fra lovttekst innebærer at lovens løsning får betydning på et felt loven etter ordlyden ikke regulerer.

Kandidatene kan gjerne knytte noen merknader til forskjellen på utvidende tolkning, som omtalt i oppgave 1, og analogisk slutning, som skal behandles her.

Ved analogisk slutning fra loven gis regelen som kommer til uttrykk gjennom lovens ordlyd tilsvarende anvendelse på et forhold som loven av ulike grunner ikke kommer direkte til anvendelse på. Ved antitetiske slutninger slutter man derimot at lovens materielle løsning ikke kommer til anvendelse på tilfeller som ikke direkte reguleres av loven. Siden loven ikke direkte regulerer det tilfelle som eventuelt normeres ved en analogisk eller antitetisk slutning fra loven, foreligger heller ingen nødvendig motsetning mellom lovens løsning og tolkningsresultatet i slike tilfeller. Begge slutningstyper vil tvert imot kunne hevdes å ligge i forlengelse av lovens løsning, samt at det kan foreligge ulike grunner som gjør en av slutningstypene særlig nærliggende. (De rettskildemessige grunner som er listen ovenfor

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

under oppgave 1, kan etter omstendighetene også tilsi en analogisk eller antitetisk slutning, men fokus på disse grunner er ikke tema i denne oppgaven.)

Siden loven i utgangspunktet ikke regulerer det konkrete tilfellet, vil det ofte være snakk om presisering og ikke korrigering. På visse rettsområder vil imidlertid den ene slutningsformen (av analogi og antitese) være mer nærliggende enn den annen, slik at denne slutningsformen også vil utgjøre en type hovedregel på rettsfeltet.

På kontraktsrettens område vil det til enhver tid være underskudd på kontraktstypereguleringer i formell lov i forhold til alle kontraktstyper som faktisk finnes (og som volder tolknings spørsmål i praksis). I mange slike tilfeller vil det være nærliggende å analogisere fra et liknende lovregulert rettsområde, f.eks. kjøpsloven eller de nyere kontraktlovene. Vedtatte lovfestede løsninger er i utgangspunktet godt forberedte og inneholder ofte løsninger med veloverveid fordeling av risiko og annet, noe som innebærer at analogisering fra eksisterende lovgivning representerer en nærliggende måte å presisere løsningen i rettsspørsmål som ellers fremstår som usikre. Mens analogiske slutninger fra lovgivning er en hyppig brukt argumentasjonsform på kontraktsrettens område, gjelder ikke det samme for antitesene: Det at en regel gjelder for en kontraktstype (f.eks. kjøp), er i seg selv aldri et argument for at samme løsning ikke kan legges til grunn i forhold til en annen kontraktstype.

Innenfor tvangs- og inngrepsjussen, er dette bildet av slutningsformene analogi og antitese på mange måter snudd på hodet: På strafferettens område vil det ofte være spørsmål om et straffebud rammer den foreliggende handling, og på forvaltningsrettens område vil det ofte være spørsmål om det foreligger lovgrunnlag for et inngrep i borgernes rettssfære. Dersom man kommer til at lovhjemmelen ikke omfatter det foreliggende tilfellet, er utgangspunktet på disse områder at bestemmelsen tolkes antitetisk, slik at det ikke blir tale om straff eller inngrep etter en bestemmelse som ikke omfatter det tilfelle man står ovenfor.

Kandidater som også ser at «forvaltningsrett» ikke bare handler om «inngrep», men også om tildeling av goder og eventuelle begrensninger i disse, og reflekterer over betydningen av slutningsformene – og begrunnelsen for dem – også på disse områdene, må gis uttelling.

På forvaltningsrettens og strafferettens område, foreligger altså en relativt sterk presumsjon for antitetisk fortolkning om lovhjemmelen ikke omfatter det foreliggende tilfellet, slik at analogisk fortolkning av tvangshjemler tilhører unntakstilfellene.

Kandidater som evner å gi gode eksempler og serverer forstandige forklaringer på disse hovedtrekkene på forskjellige rettsområder, må premieres for det.

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Etter egen gjennomlesning av 10 oppgaver, samt etter å ha hørt på de andre sensorenes erfaringer på sensormøtet den 8. juni, er det på det rene at få kandidater identifiserer manglende anvendelse av en regel på inngrepsjussens område som antitetisk fortolkning. Det kan være mange muligheter til dette, f.eks. at man nøyer seg med å anvende legalitetsprinsippet direkte, eller at fortolkningen sjelden skjer i navnet (men konseptuelt i gavnet). Så lenge kandidatene viser forståelse av de rettslige realiteter, bør det unngås å trekke for valg av perspektiv. Et og samme rettslige fenomen kan beskrives fra ulike perspektiver; det avgjørende må her som ellers være forståelsen av tematikken.

3.4 Oppgave 3

Oppgave 3 ligger i forlengelsen av både oppgave 1 og 2, og ber kandidatene vise hvordan Høyesterett driver rettskapende virksomhet gjennom innskrenkende, utvidende, analogiske og antitetiske tolkninger av lovtekst.

Mange av kandidatene vil her formodentlig ta utgangspunkt i pensumfremstillingen av Høyesteretts rettskapende virksomhet i læreboken s. 262-269. Fremstillingen bør på dette punkt ikke forbli til en ren gjengivelse av pensumfremstillingen, men relatere de ulike tolkningsresultater til domstolenes rettskapende virksomhet, samt trekke inn faktiske eksempler fra rettspraksis i den løpende fremstilling.

Oppgaven knytter ikke direkte an til kategoriene «konsolidere», «presisere» og «korrigere». Siden pensumfremstillingen knyttet til domstolenes rettskapende virksomhet disponert etter disse kategorier, er det nærliggende at mange vil knytte an til disse.

Når det gjelder tolkningsresultatene utvidende og innskrenkende fortolkning, representerer disse en form for korrigerende tolkning i forhold til den løsning ordlyden legger opp til.

Når det gjelder kategoriene analogi og antitese, er bildet noe mer sammensatt. I alminnelighet finnes det ikke noen regel om at en bestemmelse skal tolkes analogisk eller antitetisk, og ingen av disse tolkningsmønstrene er strengt tatt i overensstemmelse eller i strid med ordlyden, ettersom anvendelsen knytter seg til et forhold ordlyden i utgangspunktet ikke regulerer. Dette kan anføres som et argument for at valget mellom analogi og antitese representerer en type presiserende fortolkning. Dette er imidlertid bare delvis riktig. Som det

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

fremkom overfor under punkt 3.3 vedr. oppgave 2, foreligger det en presumsjon for antitetisk fortolkning av lovbestemmelser som hjemler straff og inngrep i borgernes rettsfære. I så fall er det nærliggende å anse rettsavgjørelser som bekrefter antitetisk fortolkning fortolkning av straffe- og inngrepshjemler som konsoliderende i forhold til den forutsatte løsning, mens det kan argumenteres for at analogisk fortolkning av straffe- og inngrepshjemler representerer korreksjon av den forutsatte løsning. Enkelte kandidater vil også påpekte at straffehjemler stadig sjeldnere tolkes utvidende og analogisk som følge av økt vektlegging av legalitetsprinsippet på strafferettens område.

Det forhold at den analogiske fortolkning ligger i forlengelse av den utvidende fortolkning, kan i seg selv tale for av tolkningsresultatet kan rubriseres som en type korreksjon av ordlydens løsning. Spørsmålet er av terminologisk art; rubriseringen her er ikke avgjørende.

Det er også helt forsvarlig å trekke inn kategorien konsolidering i forhold til Høyesteretts rettskapende virksomhet, noe man eksempelvis kan argumentere for er tilfelle når HR følger opp en allerede innstiftet tolkningstradisjon.

Enkelte av kandidatene vil kanskje knytte an til begrepene 'primært rettsgrunnlag', 'tolkningsbidrag' og 'støtteargument'. Ved innskrenkende, utvidende og analogisk fortolkning fortolkning av at lovtekst, vil lovteksten utgjøre det primære rettsgrunnlag, mens øvrige rettskildedefaktorer i spill vil utgjøre tolkningsbidrag. Ved antitetisk fortolkning kommer lovteksten nettopp ikke til anvendelse, og vil følgelig heller ikke utgjøre et primært rettsgrunnlag.

Det vesentlige ved løsningen av oppgave 3, er at kandidatene klarer å knytte relevante eksempler fra rettspraksis til det allmenne emnet «Høyesteretts rettskapende virksomhet» og særlig kategoriene presisering og korrigering.

4. Vurdering og karaktersetting

På den ene side fokuserer oppgaven på grunnleggende tolkningskategorier som bør være velkjent for alle jusstudenter, ikke bare fra faget rettskildelære, men også fra de enkelte dogmatiske fag på studiet. På den annen side etterspør oppgaven en type refleksjon som ikke er gjennomført på en enhetlig måte noe sted i litteraturen, hverken i den anbefalte hovedlitteratur eller noe annet sted. Det å etterspørre selvstendig refleksjon fra studentene der oppslag og slavisk gjengivelse ikke er mulig, var også meningen i en eksamenssituasjon der alle kunnskapskilder og all teori i prinsippet er tilgjengelig. Det er like fullt en viss fare for at enkelte studenter feiltolker oppgaven, i alle fall i den forstand et besvarelsen utarbeides etter

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

andre linjer enn her forutsatt. Om kandidatene viser god innsikt i rettslig metodelære, skal det særlig utvises romslighet ved bedømmelsen også i slike tilfeller.

Når det gjelder de rettskildemessige grunner som etterspørres i oppgave 1, kan disse oppgis på ulike abstraksjonsnivåer. Så lenge studentene ikke henfaller til den rene kasuistikk med opplisting av ulike faktiske forhold som trekkes frem ved fortolkningen, må det utvises romslighet også her. Såkalt «uekte kasuistikk» der kandidatene selv forsøker å kategorisere eller gruppere ulike typer av analogier, må aksepteres dersom fremstillingen gir uttrykk for innsikt og selvstendighet.

Enkelte kandidater vil muligens anlegge en mer domsempirisk fremgangsmåte også ved løsningen av oppgave 2. Også her kan det være at kandidaten får frem variasjoner, samt viser både selvstendighet og innsikt, og må i så fall honoreres for det. For å få en god karakter bør imidlertid domsempirien ledsages av noen overordnede refleksjoner.

Under løsningen av oppgave 3 kan det tenkes at enkelte ønsker å strukturere domstolens rettsskapende virksomhet etter andre linjer enn de som fremkommer i læreboken. Også dette kan vise seg å være vellykket, f.eks. ved at kandidaten får frem interessante forhold og viser modenhet, forståelse, selvstendighet og oversikt i forhold til tematikken.

Alt i alt fremstår oppgaven som relativt åpen, slik at den kan løses på forskjellige måter. Det som formodentlig vil skille den gode fra mindre gode besvarelse, vil være evnet til selvstendig refleksjon, samt evnen til å fremføre et representativt domsmateriale på en forstandig måte.

Jeg nevner i denne veiledningen ikke konkrete dommer som kunne vært trukket frem. Det er selvsagt helt i orden om studentene primært gjengir velkjente eksempler, men de beste besvarelsene ofte er de som bruker andre eksempler enn de gamle «sliterne» fra lærebøkene.

Endelig skal det nevnes at eksamenstiden våren 2022 er 4 timer, noe som innebærer at oppgaven fremstår som relativt omfattende. Sensorene må følgelig dempe sine forventninger til besvarelsens omfang, og må ikke sammenlikne omfanget med besvarelsene forrige semester (H-21), ettersom studentene da hadde 50% mer tid til å besvare eksamen.

[Det minnes avslutningsvis om at både eksamenssituasjonen og eksamensoppgaven er spesiell denne gangen; Som resultat av hjemmeeksamen med tilgang til samtlige kilder, har det blitt gitt en oppgave som kan fremstå som krevende i forhold til lærebøkene og de tilgjengelige kilder. Om deler av oppgaven skulle volde problemer for mange, er det viktig å minne om at det er et normalt studentkull som har tatt eksamen, og at det av den grunn må kunne forventes en normalfordeling av prestasjoner, hvilket også må reflekteres i de karakterer som settes.](#)

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Alf Petter Høgberg

Oslo, mai 2022, [med korreksjoner etter sensormøtet 8. juni 2022](#)

Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 Oslo

Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no
Org.nr.: 971 035 854